

SAHLSTEDT, ABRAHAM

**Om tryckfriheten, vår borgerliga frihets
grund-fäste, och säkraste medlet til
samhällets bestånd för ewärdeliga tider. Af
A.M.S. Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe
1770.**

Stockholm
1770

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

SAHLSTEDT, Abr. Magn

Statens b.
Tryckeri.
(Ber)

112° 1700-1829
66C

Dm

Tryckfriheten,

Wår Borgerliga Frihets Grund-
fäste,

Och

Säkraste medlet til Samhällets bestånd
för ewärdeliga tider.

af

A. M. S.

STOCKHOLM,

Tryckt hos CARL STOLPE 1770.

112

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

Då jag nyligen kom at discurerat med en, om Tryckfriheten, uttrådte han sig, "at den nytta man där af väntar, svarar icke emot det misbruk af samma frihet göres. De mångfalldiga och stridiga skrifter, som utkomma, upväcka oro och förwillelse; så at sanningen blir mer insvept, än förklarad. En hop odugliga och skamlösa skrifter, wanhedra Nationen, upreta sinnen, och åstadkomma förargelse. Han yrkade i synnerhet, at ingen ting böde skrifwas emot Grundlagarne, icke en gång emot Esprit af dem."

Jag har sedermera samlat mina tankar i detta ämnet; hwarom redan i åtskilliga tryckta skrifter är tydligen och grundligen handladt; så at inga twiswelsmål mera om Tryckfrihetens nytta borde ega rum. Jag wet wäl icke hwad gagn jag kan göra wårt allmänna med det, at tala om redan bekanta och afgjorda sanningar: men en så angelägen sak kan icke nog omtalast; och det kan hända, at min Skrift kommer för någons ögon, som icke haft tillfälle, at af andra så den uplysning och öfwerlygelse, som han åstundar. Min Patriotiska wälmening blir då nyttig, åtminstone för någon; och i den affickten wägar jag här meddela mina tankar om Tryckfriheten.

Skriffrihet i Religions saker bör wara inskränkt, och stå under Prästerskapets wård och inseende; så at ingen ting utkommer, som kan gifwa anledning til schismer och stridigheter i Församlingen, eller styrka det nog öfwer handtagna frivärkeri. Sådant är ock redan i våra Lagar stadgad, och blifwer icke frågan om någon ändring i den punkten.

Hwad widkommer det, som likaledes redan förordnadt är, at ingen ting må utgifwas, som stöder emot anständigheten och goda seder, kan aldrig frågan blifwa om någon ändring däruti; utan bör sådant härefter som hittills wara under förbud.

Så kan icke heller frågan blifwa om frihet at få skrifwa och låta trycka, alt hwad som lärer til uplysning i allehandas wetenskaper och konster. Här förekommer allenast, huruvida tillåtligt borde wara, at et eller annat odugligt och osmakligt arbete må igenom trycket utgifwas. Det blifwer en ganska swår sak, och som jag tror utom ens mans förmåga, at urskilja alla nyttiga eller onyttiga arbeten. Desutan tryckes en i alla tider och allmänt antagen mening ega sin grund, at intet arbete är så onyttigt, som icke i något afseende kan wara nyttigt. Osmaklige skrifter kunna gifwas, som höra til den punkten, om hwad som stöder emot anständigheten och goda seder, och böra sådane förkastas. Men alle andre äro indifferent, och tjena under tiden just för sin osmaklighet full, at låra bättre pröfwa och känna det som är wackert och smakligt. Auctors Lärospån lyckas sällan, men lusten bör icke qwäfwas hos en som kan arbeta sig up. Han måste skrifwa, om han skal låra skrifwa, och ungdom har i synnerhet den sielf-kärleken, at trycka om sitt, och gerna se det i genom Trycket allmänt. Desutan kan en sund Critik låra en ömkelig Auctor at skrifwa bättre; och det kan hända, at en sådan, som stött några gånger emot, skrifer på slutet fullkomligen: hwaraf man annorstädes och äfwen här hos oss kunde uppte exempel. Jag finner ock icke för min del, hwarföre skrifning bör wara mera inkränkt än någon annan handtering. En som syfelfätter sig med skrifwande, torde eljest i det ställe göra ingen ting, åtminstone hindras han at göra illa. Ty så är Menschens art, at då de göra intet, låra de at göra det som ondt är. Om man säger, at en sådan kunde arbeta i någon nyttig slögd, så låter det höra sig, men blir i werckställigheten ogörligt; emedan det gifwes ingen annan drifwande orsak til arbete, än antingen nöd, eller winst, eller ärelystnad. Af de två förra kan wäl en Auctor dragas til skrifwande, men därföre ej strax til slögd-arbete. Däremot drifwas många därtill af ärelystnad, den

de

de icke finna uppfyllas i sådane handteringen. Jag tycker således, at alle Skrifwande och tryckande af indifferenten arbeten, bör utan åtskillnad wara tillämnade, när sådane arbeten icke stå emot de äfwannande punkter af våra Lagar. Under denna min mening begripas äfwen skämsamme och rolige Skrifter, som tjena til ingen ting annat, än at roa vårt allmänna. Ty ännu fört man med Philosophiska ögon anser sådant för onyttigt, så bidrager det likwäl at förfrika och upmuntra sinnen, och gör folket qwickt och lefwande. Jag menar at i allmänt afseende kan lämpas, hwad i enskildt finner rum, at en jämn och sträng allwar samhet söder trötthet och ledsnad. Meniskan älskar omweckling, och önskar gerna at få tillfälle til hwarjehanda ofsydliga nöjen.

Friheten at skrifwa och låta trycka något uti Rikets hushålls ärenden, har en tid varit inskränkt, så at jag påminner mig, det aldeles ofsydliga Skriften i detta ämnet blifwit indragne och förbudne. En mer uplyst tid har kommit, då en oinskränkt frihet i sådana mål är tillämnad. De skäl och orsaker som hertill gifwit anledning, tyckes wara af den beskaffenhet, at kunna draga hwar och en til at önska, det en sådan frihet må blifwa örubbad för ewärdeliga tider.

När man tänker efter hwilka de personer äro, som föta bestyra om Rikshushållningen, så är det Regeringen med dess Ämbetsmän och berjenter, samt Rikens Inbyggare som pläga wid de allmänna Riksmöten sammankomma. Sånte en general kunskap efter principier, som inhämtas af Böcker och utgifna Skriften, kan man hos de förra supponera en förfarenhets insigt som igenom ärendernas handterande förwärfwas. Men sådan kunskap tyckes ändå hos särskilda personer aldrig kunna blifwa så Universal, at icke den ene eller den andre tarfwar uplysning; äfwen som öf udderrättelse af andra ofta är nödig, til at hafwa förut fattade och inrotade oriektiga meningar. Jag föreställer mig, at detta icke rät någon motsägelse, och förfarenheten vittnar, at ofta de bästa uplysningar i slika fall komma ifrån folk, som äro utom Riksärendernas förvaltning. Orsaken därtill så wi igen uti det, at då Regeringens Ledamöter och Ämbetsmän icke hafwa haft nog tid eller hafwa rådrum at utgrunda sådane

saker, finnes Private, som med flit lagt sig på wissa ämnen, dem de äro i stånd at fullleligen utreda. Hvad saknad är då icke för vårt allmänna bästa, om intet hwar och en, som i något hushålls mål eger grundlig insigt, får igenom Trycket meddelade sina tankar och göra dem allmänna. Sådane uplysningar tjena til anledning, at widtaga de mått och författningar, som kunna ega bestånd, då de leda til näringars besordran och upkomst. Sådane uplysningar gagna ock Rikens Ständer, då de sammankomma, at antingen pröfwa Regeringens författningar och anstalter, eller ock wissa sjelfwe fastställa några nya, til Statens bästa. Om wissa saker skola af Rikens Ständer pröfwas, så måste de förut wara om beskaffenheten underrättade. Där tilgång til sådan underrättelse brister, antingen af otillräcklig kunskap, eller igenom förut fattade oricktiga begrep, kan lätt hända, at et misstag drager skadliga påföljder efter sig. En fullständig kunskap om alla hushålls mål, til deras rätta och sanktyldiga beskaffenhet, är oundgängligen nödig, och bör aldrig frågan blifwa hwarifrån slikt kunskap kommer. Om den meddelas af en ringa person, gagnar den lika, som om den kommer ifrån en den förnämsta. Man kan i allmänhet taga för en sjukdom i en Stat, när någon god sak föreställes, at man mer frågar efter personen, än efter saken. Högmödet och afwund göra största skadan i et Samhälle, när goda och nyttiga uplysningar förkastas och nedqwas, blott i afseende på deras uphofsman. Allt twång och inskränkning af Tryckfrihet bör således i slika fall wara bannlyst, och hwar och en snarare anses med heder och belöning, som kan upgifwa och utreda nyttiga hushålls ämnen. Wissa inrättningar och författningar kunna blifwit gjorde i afseende på någon där af wäntad nytta för Riket: men igenom brist på tillräcklig underrättelse och uplysning i saken, kunna samma författningar hafwa blifwit gjorde, ehuru de sedermera kunna bewisat wara skadliga. Andre kunna igenom tidernas hwälfning och omständigheters förändring blifwa skadliga, ehuru de förut varit nyttige. Likwäl kan det interessera ganska många, at sådane författningar bibehållas. Regeringen blir ständigt hållen bak om huset, och en rätt uplysning därom kommer icke för

Stån

Ständers ögon; i synnerhet i mål, som icke ens påtänkas, då de icke omtalas. Det wore ju då emot Rikets sanskyldiga bästa stridande, om igenom en undertryckt Skriffrihet hinder lägges i vågen för dem, som därtill ega nog förstånd och insickt, at i sådana ämnen yttra sina tankar, som kunna gifwa anledning at rätta och ändra det som rättas och ändras bör. Den Principen; at ingen ting bör talas eller skrivas emot de i Staten tagne hushålls författningar, tyckes alltså oförgräpligen efter min tanke vara ganska skadlig. Desutan kunna igenom hwarje handa orsaker wisja wilfarande tankesätt i hushålls mål, blifwa liksom herrskande i Staten, och man följer dem antingen af fördom eller af wana och enwished. Man hörer ogerna något däremot sägas; man stretar emot en bättre öfwertygelse, och man will swärtiligen släppa en gammal inrotad wana. Huru skall då en bättre öfwertygelse komma fram i dagsljuset, och gamla wilfarelser undanröddjas, om icke den som eger därtill nog förstånd och nog tid, har frihet at meddela sina tankar: hwaraf allmänheten uplyses at först kunna se det onda, och sedan dätas dragas, at tänka på des botande.

Man kan inwända at igenom en sådan oinfränkt Skrif och Tryckfrihet framkomma en hop odugliga Skrifter, som snarare werka mycken oreda och förwillelse ibland folket. Men härwid kommer i betractande, hwilka de äro, som af slika Skrifter kunna förwillas. Jag tror inga andra, än ostådade hjernor, utan både insickt och en rätt omdömes gäfwa. Det är icke af sådana man bör wänta någon åtgärd til hwad som uti Statens hushålls författningar må rättas och förbättras. Folk af en rätt urfsilnings gäfwa, som ega både kunskaps och förfarenhets insickt, kunna af sådana förwillande afhandlingar icke be dragas: och af dessa är det, som man förmodar et nitiskt arbetande på Samhällets bästa, när de därtill ega et godt och ärligt hjerta. Utom det at ganska sällan något odugligt arbete förekommer, som icke i wisja affeenden kan innehålla något som duger; så hafwa slika arbeten, om ingen annan årminstone den nyttan, at man får se saken på den orätta sidan; hwilket under tiden kommer til mätta uti pröfsningen af hwad rätt och ricktige

är, när felfka tankar och förslag med skäl och grund förläggas. Smedertid om Tryckfriheten icke är öppen, utan det skall ankomma på pröfning om arbetens beskaffenhet, kunna ätffilliga nyttiga anmärkningar och afhandlingar blifwa förqwasde och förkastade, hwilka oförfyllt wråkas ibland hopen af odugliga Skrifter.

Hwad angår Skrif- och Tryckfriheten i Politicis, så rörer den antingen sjelfwa Riks- Constitution och Grundlagarne, eller wiåa särskilda mått och steg. Uri en Stats hwåååning ifrån et osiifrånkt enwååde til frihet, kan det hånda, at et Rikes Constitution icke kan i hastighet bringas i det sticket, som Samhållers nytta och bestånd för ewårdeliga tider krååwer. Så hafwe wi hos oss sedt, huru Rikens Stånder tid efter annan funnit sig förantlåne, at i wiåa mål jämfka Grundlagarne efter omständigheter. Dem allena tilkommer sådan rättighet och magt; och om någon privat finner sig ega nog insickt och försarenhet, at kunna föreslå något til Riks Constitutions förbååring, bör sådant icke ske annorlunda, ån omedelbarligen hos Rikens Stånder: ty i sådana fall kunna onyttige och förwillande afhandlingar upwååca oroligheter och misånåje i Staten; hwilka då de til Rikens Stånder ingifwas, kunna under grånkning och bepröåwande företagas: däremot gode och nyttige utarbetningar gifwa Rikens Stånder anledning at fatta de beslut, som til Statens bästa lånda. Jag tycker åliffå för min del, at Tryckfrihet på något annat sätt, bör i detta åmnet wara åldeles stångd och förbuden: men tilliffa, at ingen eho det wara må, bör wara betaget, at hååååwer med fina tankar hos Rikens Stånder inkomma. Hwad som hos dem, och under ååwerlåååning om saken förelupit, må wara tillååret at sedermera igenom Trycket, til allmånhetens uplysning utgifwas.

Under den tillååååningen, at ingen ting skulle få komma ut, som strider emot Esprit af Grundlagarne, synes ål kunna inbegripas, som angår Statens Politiffa författningar och anstalter. Igenom et sådant förbud lider friheten; ty bland kånnetecknen af et fritt Folks sålhet, är det hufwudsåååååå, at de otwunget få in

inbördes meddela sina tankar öfwer allmänna och enskilda ärend-
 der; de Allmänna, på det hwar och en som eger erforderlig
 kunskap och insickt, må igenom anmärkningar och uplysningur
 kunna bidraga, at sakerna efter nogaste öfwerläggning verkstäl-
 las på det för Staten fördelacktigaste sättet; och twärt om inga
 blott på kenbara och sanningslika skäl grundade föreställningar
 och uppgifter må widtagas, som strida emot det meniga bästa.
 Öfwer enskilda ärender, på det Landets Inbyggare må kunna
 säga sig, när de se hwar och en til sin wälfärd beskyddas un-
 der Lagen; och twärt om wara betänkt på utwägar til hjelp
 för hwar och en som finnes lida förföljelse och förtryck. Huru
 Rikets Inbyggare, så af Ambetsmän, som af dem, hwilke
 efter wiða tidehwarf samlas wid Riks-möten, behöfwa andras
 kunskap och insickt i hwarjehanda förekommande mål, därom
 är förut handladt, då wi talt om Rikets Hushålls-Ärender.
 Och så blifwer i detta, öfwen som i det förra, aldrig frågan,
 ifrån hwem sådane uplysningar komma. Här gäller öfwen den
 anmärkningen, at uti något odugligt som framkommer, kan nå-
 got öfwen i wißt afseende gagna; och at sådant icke kan förwilla
 och förleda folk, som ega förstånd och godt hjerta, på hwilkas
 åtgärd sakernas bedrifwande ankommer.

Jag sade huru mycket och nästan allt kan dragas under
 namn at wara emot Esprit af Grund-Lagarne. Wiße ansen-
 lige Tienstens utstakade myndighet och rättigheter, skulle un-
 der detta Esprit befredas, at ingen måtte understå sig något
 föreställa, som kunde tjena at sätta sådana ämbeten i bättre
 stiel och på en säkrare fot; så at Ambetsmannen uti dem kunde
 efter sin Instruction uträtta så mycket godt han wille och för-
 mädde, men icke så mycket ondt som härtills. Man kan hilsära
 wiða Instructioner, som göras til hemligheter, och borde al-
 drig så wara. Alla Instructioner i gemen kunna dragas under
 detta Esprit, af hwilka kan ske somliga fordra mycken förbät-
 tring. Sjelfwa Administration af Justitien kunde dragas dit,
 ehuru jag tror, det hwar och en nu mera lär wara öfwerlygad,
 B at

at en vissfränkt Frihet til Processers tryckande, är et ibland de kraftigaste medel at hålla Domare inom Lagens skrankor, och at tildela hvarjom och enom sin rätt. Äfwen så Kammar-Werket med alla des grenar; ehuru hwem som eljest däri eger någon insickt och försarenhet, borde snarare lockas och lifsom dragas, at meddela nyttiga uplysningar. Denna Esprit skulle wist tistoppa munnen på hwem som wille något tala om Banco-Werket, hwilket efter Grund-Lagens mening råknas ibland hemligheter. En tid har ock warit, då det blifwit ansedt som högmåts-brott, at säga et ord om öfwerflödiga myckenheten af Sedelmynter: Likväl är igenom Private Måns pennor, som i dessa ämnen egt erforderlig insickt, den saken nu mera så tydligen förklarad och utredd, at nästan ingen gifwes, som icke märker des skadliga werkan. Rikens Ständer kunna i anledning däraf taga tjenliga författningar: och kan detta ena exemplet nogsamnt bewisa, hwad en skäligh Skrif- och Tryck-Frihet i andra mål kan uträtta til det Allmänna bästa.

Det måst grannlaga som man tror höra under bemänte Esprit, äro wiså Politiska steg och författningar, som äro tillfällige, och efter Grund-Lagarnes mening bero på Regeringens åtgärd. Förbund til exempel, med främmande Regter och andra ministerielle mått, som rätta sig efter conjuncturer. Man menar at Privat Folk bör icke raisonera om sikt: dem bör icke wara tillåtet at, därom tala, mycket mindre skrifwa. Detta är en princip, som hörer antingen til en Despotisk Regering, där Riks-styrelsen beror på Regentens godtycke, som tager mått och steg efter egna affickter, eller efter Ministrars konstgrep, eller efter gunstlingars ingifwelser, utan at tänka på Statens bästa. Eller är en sådan princip herskande uti Aristocratie, där de stora i Landet riswit all magten åt sig, den de bruka mera at befåsta sig däruti, och at skaffa sig fördelar, än til Statens bästa. I bägge dese slags Regerings-sätt blir ofta Stats-flothesen icke annat, än en konstlad list at ombyta Stats-Interellet efter Conjuncturer; at fånga andra Magters Ministrar och föra dem

Dem liksom i ledband efter sina affickter; at ständigt hålla Landets Inbyggare i mörker och okunnighet om hvad dem kan gagna eller skada. Fölgaktligen måste där med stränghet actas, at ingen får tala eller skrifa något som kan uplysa Nation och väcka den ur sin dwala, til at kunna se sitt sannskyldiga bästa; man fructar at wisja steg och försattningar, som gå snörrätt däremot, kunna upväcka misnöje, och när detta blir allmänt, befarar man oreligheter, som kunde störta Casarids - Regenten eller de mägliga af sätet. (*)

I en Fri Regering förhåller det sig helt annorlunda: där blir Stats - klosheten en enkel och enfaldig wetenskap, som syftar på ingen ting annat än Statens bästa: Stats - Interellet blir alltid et och det samma, och kan icke, åtminstone bör det icke förändras efter conjuncturer. Det tål ingen annan förändring, än om det någon gång igenom ministerielle wändningar blifwit förde ifrån sitt egentliga och sannskyldiga ögnamärke på Statens bästa och bestånd, at det då återföres i sitt naturliga stic. Om Regeringen hos et fritt Folk, följer det naturliga och sannskyldiga Stats - Interellet; om en konstlad Stats - kloshet icke förer dem in i mått och steg efter conjuncturer och främmande affickter; om de ega rena händer och obefläckade samweten; så behöfwa de aldrig fructa för det, at man talar och skrifer om deras göromål och upförande. Rikens inbyggare, som på Riks - möten sammanfomma, böra wara noga underrättade om rättas Stats - Interellet, så framt Regeringens upförande af dem skall kunna pröfwas. Wrist af fullkomlig kunskap här om, werkar at man mistager sig, då en förbindelse den ena tiden kan anses såsom fördelaktig, som en annan tid finnes skadlig. I war Stat, där utom Ridderskapet och Adelen, af de två andra Stånden som handfwa Utrikes ärender, man icke wet förut, hwilka den ena eller andra

(*) Se Characteren af en Minister, hos Dela Bruijere Tom. I. Cap. X. hwilken icke inslämmer med en Swensk, som är uprichtig och ärlig, åtminstone bör han så wara.

gången befullmäktigas at rådslå om slika ärenden, blir ju då oundgängligen nödigt, at samtellige i gemen blifwa om Rikets Stats interesse fullteligen underrättade. De böra komma til Riksdagen med en kunskap, som icke tillåter, at de kunna dragas bak om ljuset. Om Regeringen ingådt några förbindelser, eller tagit några ministerielle steg och förfatningar, som komma öfwerens med Rikets sannskyldiga Interesse, blifwer sådant under deras öfwerläggningar stadgadt: Man kan icke supponera, at någre konstur och anläggningar hjelpa, at leda dem därifrån. I fall twärt om kan klarligen bewisas, at wiha mått och steg gå twärt emot Statens sannskyldiga Interesse, äro de i stånd efter noga bepröfwande sådant at ändra och bota. I den sednare händelsen få de icke uplysning af de betänkanden och föreställningar, som dem för ögonen läggas: ty man kan förut sätta, at de äro fulla med skenbara och sanningslösa skäl och omständigheter, hwilkas rätta pröfning och urskilning icke kan wäntas af Personer, som äro okunnige om Statens Interesse i affeende på särskilde utrikes Magter. När detta, som wi förut sagt, är stadigt och icke efter conjunkturer föränderligt, kunna de anstalter och förbindelser urskiljas, som efter conjunkturer widtagas och strida emot Interesser. Men hwaraf skall en sådan kunskap och uplysning hämtas, om icke af utkommande Skrifter och på skäl och bewis grundade anmärkningar öfwer slika Ministerielle mått och steg. Sådane uplysningar kan man i slika händelse icke wänta af dem, som hafwa mer eller mindre del i samma tagne mått och steg: De måste flyta ur opartiska pennor, af Goff som mena Landet wäl: Hwille änsfönt utom Statslybhor stadde, kunna ega all erforderlig kunskap och försarenhets insiçt. Ridderskapet och Adelen komma selswalde til Riksdagen, och ehuru man bör tro at hos dem ej saknas behörig underwisning och kunskap om Rikets sannskyldiga interesse; tyckes likwål med skäl kunna förut sättas, at hwar Ledamot icke eger tillräcklig insiçt at kunna pröfwa alla särskildta ministerielle mål. Likwål kan det i en votering någon gång ankomma på en endamans wotum, at afluta om Rikets wälfärd i anseende til wiha mått

mått och steg. Man torde här af kunna sluta, at en grundlig uredning och uplysning, så wäl öfwer Rikets sannskyldiga och stadig warande interesse, som öfwer tillfällige tagne ministerielle mått och steg, blifwer för vårt allmänna en önskelig sak: och då blifwer icke frågan ifrån hwem sådane uplysningar komma: afwen somt alle sådane anstalter och författningar ej böra wara frie för anmärkningar under sken af hemlighet. Hemliga anläggningar och Stats-grep finna rum i en despotisk eller Aristokratisk och Militarisk Regering; Men i en Fri Stat gifwes inga Ministerielle hemligheter; utom dem som æckas uti föranstaltande til försvar emot fienden, då Staten med krig öfwerfallles. Förbund med andra Magter böra til alla sina omständigheter och fulla innehåll ligga för hela werldens ögon; ty sådant wärkar snarare Statens trygghet. Separate och Secrete Artiklar äro sednare tiders konstwerk. Lyda de på andra Staters försång och skada, så äro de ofskälige och farlige; angå de inbördes hjelp och försvar, så böra de som sagt är, wara uppenbara. Sådane försvars underhandlingar kunna också blifwa ämne för hwar och en som eger tid och insigt at därom skrifwa. Eljest synes alle andre ministerielle Afhandlingar, mått och steg, i en Fri Stat, icke gå ut på annat, än hwad som lärer til des Handels och Näringsfångs utbredande och förkofring; och sådant kan efter sin natur icke blifwa hemligheter. Allt hwad i sådane fall konstlas, blifwer dock upptäckt af den som det angår, och kan då motas med en känbar skada. Här undantages likwäl wisja anläggningar och författningar uti någon sig öppande ny Handelsegren, som böra dörljas, at icke de samma af Utländingar förekommnas och nyttjas. Såsom ock wisja påfund i stödjer och konster, hwilka til indragande af Nationel winst måste hållas hemlige. Om Näringsarne i Staten sättas i tilbörigt stiel, så gör Utrikes Handelen sig hiesel: Ministerens åtgärd blifwer icke annan, än at förskaffa den lätthet och säkerhet som fordras; och sådant göremål kan och bör aldrig gönnas; men däremot alle misstag och orickliga mått och steg häruti upptäckas, Nation därom uplysas och bot därå skaffas af dem, som därtill ega

Både wett och wilja och magt, när de därom blifwit uplyste. Ministerielle hemligheter i Handels- Författningar ligga merendels under det wäsklingande namnet af måst *Favoriserade Nationer*. Denna saken har sammanhang med andra förbindelser eller Stats- affickter, och då ankommer därpå, om sådane äro för vår Stat nyttige: ty imellan Riken står det fast, at icke gifwes eller tillåtes något för inter: och desutan gör i hela werlden den Röpmannen bästa marknad, som har de bästa waror, och säljer til lägsta pris. Af alt detta tyckes således kunna slutas, at äfwen i de Ministerielle mål, som angå Statens Märings- Rörelser, bör Skrif- och Tryckfriheten snarare upmuntras än förqwäfwas, och den hållas tack och heder wärd, som i slika ämnen kan meddela de bästa uplysningar.

Et Fritt Folk lider icke twång i tankar och tal öfwer hwad som rörer deras wälfärd och säkerhet. I en sådan Stat låter det tyranniskt at säga, at Private böra icke rationera om publique affairer. Hwille äro dese Private? Utom någre få Tjenste- Män, inge andre än sådane, hos hwilka rättigheten ligger, at siesse pröfwa huru Riks- styrelsen förwaltet. Så dese icke fritt talas wid; så de icke underrätta hwarandra; så de icke hämta uplysning af hwem som eger bästa kunskap och insickt; så blifwa de icke heller i stånd at pröfwa Regeringens och des Ambetsmäns och Betjäntes göromål. De blifwa ständigt i mörker, och skulle wid föremwärande öfwerläggningar om Statens bästa, kunna bruka sin magt til Statens fördärf. Det händer, at den ene kommer en tid, en annan åter en annan gång til Riksmötet; och så är angeläget, at hwar och en i allmänhet blir uplyst om Statens bästa, och får i särskilta mål uträckelig kunskap om sakernas rätta sammanhang och egentliga beskaffenhet. Där bor under tiden Folk bak om bergen, djupsinnige hufwuden, som se längre än på nära håll, som kunna döma om sakerna opartiskt, och betracta dem ofta med helt andra ögon, än de som hafwa dem under händer. Hwad skada om sådane icke så tala? Hwad saknad om sådane icke så sätta sina tankar på

på papperet och meddela dem Allmänheten? Jag tycker det strider emot sunda förnuftet, at igenom inkränkning och tvång vilja förekomma och hindra den nytta, som kan hämtas af någon människas kunskap och insigt. Allmänna Reflexioner öfver Regenters konstiga anläggningar, tjena Folket til warning, at omskansa sin frihet. Påminnelser om de Storas och mäktigas tiltagsenhet, gör Folket upmärksamma, at förekomma allt som lånder til förtryck. Underrättelser huru en missbrukad Frihet blir icke annat än selfswärd, som ofelbart medförer Samhällets undergång, bringa Folket at tänka på sitt eget bästa, som hufvudsakligen hwilar på en sanwetsgrann lydriad under Lagen.

Altsammans tycker jag med skäl kan slutas, at Statens bestånd, Folkets Frihet, Näringsarnes tilwärd, och i Summa allt hwad godt utdrättas kan och bör, beror på en oinfränkt Frihet i talande, skrifwande och tryckande, när den på omsformälte sätt brukas.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and is difficult to decipher due to its lightness and the texture of the paper.

1771

1771

1771

www.books2ebooks.eu